

A börtönben a tétlenség a legrosszabb

- [Rimóczi László](#)

2011. március 2., szerda 08:19

A fogvatartottak nagy része nem tud sikeresen be- vagy visszailleszkedni a társadalomba, így a börtönbüntetés után hátrányos helyzetbe kerülnek. Az egyik legjelentősebb börtönártalom az, amikor a börtön nem tud munkát biztosítani, ezzel a fogvatartottak a benti tétlenségre vannak ítélve. Így a kinti, szabad életben valószínűleg újból bűnelkövetésre kényszerülnek majd. 1. rész.

A Váltó-sáv [Alapítvány](#) célja a fogvatartottak és szabadultak társadalmi és munkaerő-piaci beilleszkedésének segítése, életésélyeik növelése. Projektjeikben elsősorban fiatalokkal foglalkoznak, 16-35 évesekkel. Tapasztalataik szerint a biztonságos emberi/segítői/civil kapcsolat kiépítését már a büntetés-végrehajtási intézeten belül el kell kezdeni. A folyamatos érzelmi biztonság mellett egy elfogadó közösséget is teremtenek, ami nem hagyja magukra őket, és segít a szabadulás krízisében és a visszaesés megelőzésében. A kliensek önként választják az alapítványt. A titok talán abban rejlik, hogy lélekkel tevékenykednek, az érdeklődés tehát nem felszínes, hiszen szívügyük a siker.

Szenvedélybetegsége miatt megcsúszott

Az alapítvány egyik munkatársával, **Mészáros Mercédesszel** beszélgettünk. Megkérdeztük, milyen személyes és pozitív történetről tudnak, amikor egy elítélt valóban jó úton haladt a visszailleszkedés felé? „A sok év alatt természetesen vannak pozitív tapasztalataink, sikereink, de itt nagyon fontos tisztázni, mit is értünk ez alatt. Én például sikernek látom azt, ha egy 21 éves fiatalember, akivel egyszer-kétszer találkoztunk Tökölön, még előzetes fogvatartás alatt, egy év múlva, amikor felnőtt letöltő házba kerül, levelet ír nekünk, hogy szeretne tanulni. Azaz egy évig megőrizte a szórólapunkat, elérhetőségeinket, és felvette velünk a kapcsolatot, mert úgy érezte, a nagy ítéletét valahogy hasznosan kívánja eltölteni.”

"Siker az, amikor valaki a szabadulása után azonnal megkeres bennünket, és a börtönben megbeszéltek alapján teszi a dolgát, tanul, próbál munkát keresni. Pozitív az, amikor a 10 év fegyházból szabadult fiatalember, aki az érettségi vizsgáit már a fogvatartás alatt elkezdte, a szabadulás után folytatja, majd befejezi, szakmát tanul, később jelentkezik egyetemre, és mostanra már mindjárt egy diploma tulajdonosa, ennek megfelelő munkahellyel rendelkezik.

De számunkra pozitív a következő történet is: 30 éves fiatalember a börtönben vette fel velünk a kapcsolatot, elkezdett tanulni, ezt folytatta szabadulás után, és bár úgy éátszott minden rendben van, szenvedélybetegsége miatt mégis megcsúszott, kikerült a látóterünkől, de néhány hónap múlva ismét jelentkezett, és elkezdett újra rendszeresen bejárni. Elkezdte újra felépíteni az életét, kérte a segítséget, a lehetőséget.”

A bebörtönzés erősíti a kirekesztést

Az alapítvány több kutatása szerint a fogvatartottak többsége vélhetően többszörös hátrányokat szenvedett már el börtönbe kerülését megelőzően – gondolhatunk itt az alacsony iskolázottságra, a kedvezőtlen jövedelmi és munkaerő-piaci helyzetre, etnikai jellemzőkre. „A börtönbe kerültek nagy része már a bekerülést megelőzően valamilyen szintű társadalmi kirekesztést élt meg. A bebörtönzés erősíti a kirekesztést (pl. a családi kötelékek és egyéb támogató, emberi kapcsolatok meglazulnak), továbbá a börtön gyakran elősegíti a másodlagos társadalmi kirekesztést (a már kirekesztett emberek helyzetét további kirekesztő tényezőkkel súlyosbítja). A fogvatartottak nagy része nem tud sikeresen be- vagy visszailleszkedni, a börtönbüntetés után hátrányos pozícióba kerülnek.”

"Az egyik legjelentősebb börtönártalom az, amikor a börtön nem tud munkát biztosítani, ezzel a fogvatartottak a benti világban tétlenségre vannak ítélve. Így a kinti, szabad életben valószínűleg újból bünelkövetésre kényszerülnek majd. A börtön korlátozott társadalmi kommunikációja miatt az elzárás konzerválja és mélyíti az alacsony szociális státuszt, marad tehát a kirekesztés. A célcsoport munkaerő-piaci státusza küzdelmes, gyakorlatilag nem tudnak elhelyezkedni, bejelentett, nyolc órás munkát vállalni büntetett előélettel, ami a kirekesztést jelentő szituációk halmozódásához vezethet.”

Valóban segíteni kívánunk nekik

2010. decemberi adat szerint Magyarországon a fogvatartottak száma 16.500 fő. Az ismertté vált bűnelkövetők többsége 18-39 éves férfi, akiknek közel fele, vagyon elleni bűncselekményt követett el. 2002-ben a regisztrált tettesek 38,8 százaléka büntetett előéletű, 11,6 százaléka visszaeső volt. A súlyos bűncselekmények többségét – például a betöréses lopást vagy az erőszakos cselekményeket - a bűnismétlők követik el. „Ezek a szám adatok, azaz a probléma elég sok fiatalt, annak családját, emberi kapcsolatát is érinti. Miután civil szervezet vagyunk, programunk 1997 óta működik (a szervezet bejegyzése 2002-ben történt meg, addig egy másik Alapítvány keretei között működtünk), így ismertek és elismertek vagyunk a fogvatartottak és szabadultak között, ill. a subkultúrában.”

"Szerintem nagyon fontos, hogy megértették/megértik: nem a büntetés-végrehajtási rendszer része vagyunk, hanem attól független, civilként működünk. Valóban segíteni kívánunk nekik, valóban érdekel a sorsuk, a problémáik. Ismertek és elismertek vagyunk a célcsoportnál, hiszen próbálunk változást indukálni. A kliensek önként választják Alapítványunk szolgáltatásait, ezért segítő erőforrásként, és nem hatóságként értelmezik tevékenységünket. Kis létszámú csoporttal és/vagy egyénileg, személyre szóló módszerekkel dolgozunk, biztonságos, segítő légkört próbálunk teremteni, ahol a problémák megfogalmazhatók és vállalhatók. Nem élünk vissza a bizalmukkal, jó hírünk van a célcsoport körében, nem bürokratikus szervezeti rendben, hanem elhivatottságból dolgozunk.”

Cikkünk folytatásában bemutatunk néhány esettanulmányt és megtudjuk azt is, mennyire hatásos a diszkrimináció elleni küzdelem. Szó lesz arról is, hogy a külvilág a bűnelkövetőt motiváció nélküli gyilkológépnek látja a tévében, akinek szinte személyisége sincs, cselekedetének motívumairól pedig keveset tudhatunk meg.

Fotó: Kováts Dániel